

Az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar V. ötéves terve

„Erdőgazdálkodás 33. §

(1) Az erdők fanyersanyagának jobb hasznosítása és a faállomány kedvezőbb újratermelése érdekében fokozni kell a fakitermelést és a kitermelt fa ipari felhasználását.

(2) Az élőfakészlet növelése és a távlati faigények kielégítése érdekében 40—45 ezer hektár új erdőt kell telepíteni. Az erdőfelújítások során az erdőszerkezet átalakításával kell segíteni a termőhelyi adottságoknak az eddiginél jobb kihasználását, az élőfakészlet bővített újratermelését.

(3) Elsősorban a nagyvárosok és az ipari települések körzetében tovább kell fejleszteni az erdőgazdálkodás környezetvédelmi és jóléti szolgáltatásait.

(4) Fejleszteni kell az erdőgazdálkodás műszaki alapját, s hatékonyabbá kell tenni a termelést. Ez utóbbit modern műszaki alapon, az erdőgazdálkodó szervezetek (az állami erdőgazdaságok és az erdővel rendelkező mezőgazdasági nagyüzemek) közös érdekeltiségére épülő együttműködés útján kell fejleszteni.”

„25. §.

(5) Fokozódjon tovább a farost- és faforgácslap termelése...”

(A Magyar népköztársaság ötödik ötéves tervéről szóló törvényből.)

A IV. ötéves tervidőszak, illetve 1975. évi fejlődés főbb jellemzői

A IV. ötéves terv időszakában a népgazdaság alapvető gazdaságpolitikai céljai többségükben megvalósultak. A népgazdaság fejlődésének iránya megfelelt az ötéves terv fő célkitűzéseinek, a gazdasági növekedés mértéke pedig meghaladta a tervezettet. Jelentősen bővültek a társadalom termelőerői, erősödött a termelési viszonyok szocialista jellege, gyarapodott a nemzeti vagyon. A termelés bővülésével összhangban, érzékelhetően nőtt népünk életszínvonala, javultak az életkörülmények. A tervezettnél gyorsabban növekedtek külkereskedelmi kapcsolataink.

Az ipari termelés a tervezettnél gyorsabban nőtt, s a növekedés 90⁰/₀-a a termelékenység növekedéséből származott.

A mezőgazdaság a tervben előirányzott célokat összességében teljesítette. Az eszközellátás növekedése, a termelési rendszerek elterjedése, a szakmai ismeretek bővülése az ágazat növekedési ütemét gyorsította.

A fejlesztési célok megvalósítására összehasonlítható áron összességében kb. 9⁰/₀-kal több beruházást fordítottunk a tervezettnél. A beruházások anyagi-műszaki összetétele kedvezően, a gépberuházások javára tolódott el.

Külkereskedelmi forgalmunk a tervezettnél jóval dinamikusabban fejlődött. A kiviteli növekedési üteme mindkét fő relációban meghaladta a behozatal növekedését, holott a terv egyes relációkban — az indokolatlan aktívum csökkentése céljából — az importnak az exportnál erőteljesebb növekedését írta elő. Ez, valamint a tervezettől eltérő világgiazi ártendenciák kedvezőtlenül befolyásolták külkereskedelmi egyenlegünket. A cserearányok számunkra kedvezőtlenül változtak.

A lakosság életszínvonala a tervnek megfelelően alakult. Az egy főre jutó reáljövedelem 26⁰/₀-kal, a reálbér 18⁰/₀-kal nőtt.

Összességében tehát népgazdaságunk a IV. ötéves tervidőszak folyamán dinamikusan fejlődött, a fejlődés azonban nem volt minden téren egyenletes és ingadozásoktól mentes. Egyes fontos tervcéloktól eltérések mutatkoznak. Különösen a tervidőszak végén — döntően az 1974—75. évi világgiazi árak számunkra kedvezőtlen alakulása következtében — a népgazdaság egyensúlyi helyzete a tervezettnél kedvezőtlenebbé vált.

Az 1975. évi népgazdasági terv a gazdasági munka fő feladataként a gazdasági egyensúly javítását írta elő. A terv végrehajtása érdekében tett intézkedések eredményeként az év folyamán a gazdasági folyamatokban kedvező irányú változások kezdődtek. Az előrehaladás azonban a lehetségesnél és a szűkésesnél lassúbb volt, ezért a gazdasági egyensúly 1975-ben kedvezőtlenebbé vált. Ez főként a tőkés piaci helyzet alakulásának és a cserearányok további romlásának következménye, de hozzájárul ehhez a belföldi felhasználás, különösen a felhalmozás tervezett meghaladó növekedése is.

A nemzeti jövedelem a tervnek megfelelően nőtt, a növekedés teljes egészében a termelékenység emelkedéséből származott. Javult a termelés gazdaságossága, fokozódott az anyagi és a pénzeszközökkel való takarékoság. Továbbra is lassú volt azonban a termelés gyártmányösszetételének korszerűsödése és nem kielégítő a tőkés exportképesség fejlesztése.

A lakosság életszínvonala a tervezettnél nagyobb mértékben nőtt. Az egy főre jutó reáljövedelem a tervezett 3,5⁰/₀-kal szemben 4,6⁰/₀-kal, a reálbér 2,5⁰/₀-kal szemben 4⁰/₀-kal nőtt. A fogyasztói árszínvonal 3,6—3,8⁰/₀-kal emelkedett.

Összességében az 1975. évi gazdasági fejlődés nem tette lehetővé a külkereskedelmi cserearányok romlásából származó veszteségek akár csak részleges elensúlyozását sem. Ebben nagy része volt annak, hogy a veszteségek túlnyomó részét változatlanul az állami költségvetés viselte, a vállalatok és a lakosság anyagilag nem érezte a népgazdaság helyzetének romlását.

A népgazdaság V. ötéves tervének és az 1976. évi tervének fő célkitűzései

Az V. ötéves tervidőszakban a népgazdaság fejlesztésének legfőbb célja a fejlett szocialista társadalom felépítésének folytatása, a lakosság életszínvonalának további növelése.

Ennek érdekében a terv — a IV. ötéves tervidőszak utolsó éveiben kialakult kedvezőtlen tendenciák figyelembevételével — a népgazdaság fejlesztésében a gazdaságpolitika irányvonala és a fejlesztés döntő feltételeként

- a gazdasági egyensúly fokozatos javítását és a fejlődés folyamatosságához szükséges egyensúlyi helyzet megteremtését,
- a társadalmi termelés hatékonyságának erőteljes növelését, végül
- olyan ütemű gazdasági fejlődést ír elő, amely összhangban van a rendelkezésre álló erőforrásokkal, s a hatékonyság reálisan lehetséges mértékű növelésével, és lehetővé teszi a lakosság életszínvonalának érzékelhető javítását.

E gazdaságpolitika a fejlődés intenzív jellegének erősítését, a termelés hatékonyságának növelését, a termelési szerkezet átalakításának, és a műszaki fejlesztésnek meggyorsítását követeli.

Az ötödik ötéves terv a népgazdaságnak az előző időszakhoz képest *szerepebb fejlődését*, a gazdasági egyensúly javítása érdekében a belföldi felhasználás

nálásnak a nemzeti jövedelemnél kisebb növekedését, a beruházási tevékenységben a negyedik ötéves tervnél jóval lassúbb ütemű növekedést irányoz elő. A beruházások összetételében az építési hányad és a vállalati döntési körbe tartozó beruházások arányának csökkentését irányozza elő.

Az 1976. évi népgazdasági terv — az V. ötéves tervvel összhangban — a gazdaságpolitika fő irányvonalát a társadalmi termelés hatékonyságának erőteljes növelésében határozza meg, s a fejlődés alapfeltételeként a gazdasági egyensúly javítását írja elő.

Az 1976. évi népgazdasági terv az 1975. évinél és az V. ötéves terv átlagánál is szerényebb ütemű fejlődést, a felhalmozásnak és az életszínvonalnak is mérsékelt ütemű növekedését irányozza elő. A termelés növelését teljes egészében a termelékenység javításával kell elérni. A jövedelmek nagyobb mértékű központosításával, a külkereskedelmi forgalom terén mindkét fő relációban a kivitelnek a behozatalt jelentősen meghaladó ütemű növekedésével számol. A gazdaságirányításban, végrehajtásban és az ellenőrzésben egyaránt határozott magatartást, fegyelmet munkát és a személyi felelősség növelését követeli meg. Az életszínvonalpolitikai célok megvalósítása és az árszínvonal növekedésének a tervezett keretek között tartása érdekében fokozni kell az árelenőrzést.

A fejlődés általános jellemzői, s a fejlesztés főbb célkitűzései

A negyedik ötéves tervnek az erdőgazdálkodás, a faipar és a faellátás fejlesztésére kitűzött céljai általában megvalósultak:

- Javult a fakitermelési tartalékok kihasználása, faiparunk fejlődött.
- A belföldi szükségleteket — rövid ideig tartó átmeneti gondoktól eltekintve — kielégítettük.
- A gazdaságos fatermék-exportot a tervezettet jóval meghaladó ütemben és mértékben bővítettük.
- Növeltük erdeink területét.
- Egyes körzetekben jelentős előrehaladást értünk el az erdőknek a dolgozók kulturált pihenésére alkalmas berendezésében.

A munka termelékenysége ugyan számottevően nőtt, a termelés hatékonyságának növekedése, a munkaszervezés és a technológia fejlesztése azonban az indokoltnál és a lehetségesnél lassúbb volt. A hatékonyság növelését egyes területeken szemléletbeli problémák, az elavult hagyományokhoz való ragaszkodás is gátolta.

A tervidőszak utolsó éveiben bekövetkezett, a népgazdaság fejlődését gátló világgpiaci változások erdőgazdaságunkat és faiparunkat — az általános helyzettel szemben — előnyösen érintették, minthogy

- bővítetten újratermelhető nyersanyagforrással rendelkezünk,
- energiaigényességük minden más ágazaténál kisebb,
- import-igényük ugyancsak kicsi.

E tényezők a világgpiaci változások hatására az erdőgazdaság és a faipar népgazdasági jelentőségét számottevően növelték. Az alapanyagoknak minősülő fatermékek világgpiaci ára 1973—74-ben a késztermékekét meghaladó ütemben nőtt, s ezáltal a fatermék-exportunk dinamikus növekedése előnyös következményeket vont maga után. 1975 folyamán azonban a világgpiaci dekonjunktúra

e kedvező hatást — az export-lehetőségek csökkenése révén — számottevően mérsékelte.

Az V. ötéves terv — az eddig elért eredmények alapján — s a megváltozott körülmények figyelembevételével a fejlesztés fő célkitűzéseiként továbbra is

- a hazai nyersanyagforrások jobb kihasználását, a fakitermelés növelését, a hulladékok csökkentését és jobb hasznosítását,
- a rendelkezésre álló hazai nyersanyagbázis és a faipari kapacitások közötti összhang javítását, a farostlemez- és forgácsletermelés további fejlesztését, a fanyersanyagoknak magasabb készültégű termékekké való feldolgozását,
- az erdőterület növelését,
- a nagyvárosok és az ipari települések körzetében az erdőgazdálkodás környezetvédelmi és jóléti szolgáltatásainak növelését írja elő.

Emellett az ötödik ötéves terv új követelményeket is támaszt. Előírja, hogy

- az élőfakészlet bővített újratermelését elsősorban az erdőszerkezet átalakításával, a termőhelyi adottságoknak az erdőfelújítások során az eddiginél jobb kihasználásával kell megvalósítani,
- az eddiginél gyorsabban kell fejleszteni az erdőgazdálkodás és a fűrészipari feldolgozás műszaki alapjait, hatékonyabbá kell tenni a termelést,
- a termelés bővítését modern technikai bázison az erdőgazdálkodó szervek (állami erdőgazdaságok és erdővel rendelkező mezőgazdasági nagyüzemek) közös érdekeltiségére alapozott együttműködés útján kell megvalósítani.

Az 1976. évi terv — a népgazdasági követelményekkel összhangban — a gazdasági egyensúly javítása érdekében a faimport csökkentését, az exportnak legalább az eddigi szinten tartását, a termelés jövedelmezőségének jelentős növelését és a fejlesztési lehetőségek ésszerű, gazdaságos felhasználását írja elő.

A fejlődés üteme

A negyedik ötéves terv ideje alatt az erdőgazdálkodás a tervezettnél némileg lassúbb ütemben, a fűrész- és lemezipari tevékenység megközelítőleg a tervezett ütemben fejlődött.

Az ötödik ötéves terv mindkét tevékenység növekedési ütemének némi csökkenésével számol. A fafeldolgozás (fűrész- és lemezipari tevékenység) azonban továbbra is megközelítőleg kétszer olyan gyors ütemben fejlődik, mint az erdőgazdasági alaptévékenység, így a nyersanyagforrások és a feldolgozó kapacitások között az összhang tovább javul.

Az erdőgazdálkodás átlagos növekedési ütemének csökkentésén belül a mezőgazdasági nagyüzemek erdőgazdasági termelésének az átlagot lényegesen meghaladó ütemben kell növekednie. Ennek elengedhetetlen feltétele a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás eszközellátottságának, termelési színvonalának javítása. Ezt nagymértékben elősegíti a már megindult integrációs folyamat, és a jövőben a mezőgazdasági üzemek egymás közötti és az állami erdőgazdaságokkal való szorosabb együttműködése.

A fűrész- és lemezipari tevékenység bruttó termelése a tervidőszak folyamán évi átlagban mintegy 4,2%-kal növekszik. A fűrészipari feldolgozás volumene kis mértékben nő, részaránya a fafeldolgozáson belül tovább csökken.

A növekedés ütemét és szerkezetének változását elsősorban a forgácslapgyártás terén előirányzott fejlesztés határozza meg.

A termelésfejlesztéssel kapcsolatos célkitűzések és feladatok

Az ötödik ötéves terv az általános gazdaságpolitikai célokkal összhangban

- a hatékonyság erőteljesebb növelését, ezen belül továbbra is elsősorban a rendelkezésre álló kapacitások kihasználását, a termelés összetételének és a faállomány szerkezetének javítását, továbbá
- a korábban jórészt egy szektorú, állami erdőgazdaság-centrikus szemlélet helyett ágazat-centrikus, többszektorú szemlélet érvényesítését.

írja elő a termelésfejlesztés minden területén alapvető követelményként.

A terv eszköztára, a közgazdasági szabályozók és beruházási lehetőségek e célok megvalósítását az eddiginél jobban alátámasztják. Emellett azonban — az általános követelményekkel összhangban — a vállalati kezdeményezésnek, a munkaszervezés és munkafegyelem javításának az erdőgazdálkodás, faipar és fakereskedelem területén is az eddiginél lényegesen nagyobb szerepe lesz, főleg a terv célkitűzéseinek ésszerű túlteljesítése, az ésszerű termelési lehetőségeknek a tervben előirányozottnál nagyobb mértékű gazdaságos kihasználása érdekében.

Erdőművelés, jóléti erdőgazdálkodás

A IV. ötéves terv időszakában

- az erdőfelújítási hátralékok felszámolása terén előírt feladatnak az állami erdőgazdaságok túlnyomó többségükben eleget tettek. A termelőszövetkezeteknél azonban a hátralék a tervidőszak folyamán növekedett;
- az erdőtelepítésben a tervben előírt 67 ezer hektárral szemben csak kb. 60 ezer hektár új erdőtelepítést sikerült megvalósítani. Az erdőtelepítési lehetőségek csökkentése 1975-ben a megtermelt szaporítóanyag ésszerű hasznosításában problémákat okozott;
- az üdülőkörzetek erdeinek fejlesztése terén a tervben előirányozottat meghaladó előrehaladást értünk el;
- az erdőművelés racionalizálásában van ugyan némi előrehaladás, ez azonban a lehetséges és szükséges mértéket nem éri el.

Az ötödik ötéves terv ideje alatt az erdőművelésben legfontosabb feladatnak a hatékonyság növelését, a munkák racionalizálását kell tekinteni. Emellett továbbra is alapvető követelmény a vágásfelújítások rendszeres végrehajtása és — különösen a termelőszövetkezeti erdőkben — a felhalmazódott hátralékok felszámolása.

A fajajmegválasztásban célunk — ahol lehetséges — mind az erdőfelújításban, mind az erdőtelepítésben az értékes hazai lombos fajajú, valamint a nyár-állományok telepítése, az erdőszerkezetnek a távlati fahozamok növelését célzó átalakítása.

Az erdőművelés racionalizálásában — az adott körülmények között — a viszonylag rövidtávú vállalati jövedelmezőség növelésére kell törekedni, úgy azonban, hogy hosszabb távon is a hatékonyság javulását eredményezze. Ennek érdekében

*Dr. Sali Emil MÉM főosztályvezető
ismerteti a tervfeladatokat*

- javítani kell az erdők szerkezetét, az erdősítések során a termőhelyi adottságoknak leginkább megfelelő, az eddiginél nagyobb hozamú állományokat kell telepíteni, a lehető legkisebb költségráfordítással,
- a hozamok növelését a szaporítóanyag-termelés és a fajtanemesítés fejlesztésével is elő kell segíteni; erdősítéshez csak jogszabályban előírt minőségű, származási igazolvánnyal ellátott szaporítóanyagot szabad felhasználni;
- korszerűsíteni kell az erdőművelési módszereket, a bevált géprendszerek alkalmazásával jelentősen növelni kell az erdősítés termelékenységét, a lehetőséghez képest csökkenteni kell az erdősítések csemetefelhasználását és összes költségűkségletét;
- az erdőművelés minden területén, az erdősítéstől kezdve az állományápolásokig, a termőhely termőképességének megfelelő megoldásokat kell alkalmazni;
- az általános követelményekkel összhangban csak olyan munka végrehajtását, illetve költség ráfordítását szabad megengedni, amelyre az adott termőhelyen elérhető hozam (hozamtöbblet) hosszabb távon biztonsággal az átlagos jövedelmezőségi szintnek megfelelő fedezetet nyújt, ilyen esetben a munka végrehajtását — az eddigi arányban — a rövid távú éves vállalati jövedelmezőség terhére is kötelezően elő kell írni;
- a hosszabb távon hatékonyak nem tekinthető kötelezettségeket törölni kell az üzemtervből, a hosszabb távon hatékony munkák végrehajtásának időpontját pedig össze kell hangolni a rövid távú jövedelmezőség követelményeivel (pl. nem szabad sürgetni az olyan gyérités végrehajtását, amely jelenleg csak rostfát, egy-két év múlva viszont már papírfát adna).

E célokat az erdőművelés új elszámolási rendszere, a szerkezetátalakításhoz és az erdőművelés gépesítéséhez nyújtott jelentős állami támogatás, végül a szaporítóanyagtermelés fejlesztését célzó intézkedések, a nagy kapacitású szombathelyi fenyőmagtárolónak és magpergetőnek a tervidőszak elején, illetve végéig tervezett üzembehelyezése is alátámasztja.

Az erdőfelújításban — a hatékonyság növelése mellett — fő feladat a faki-termelést jóval meghaladó ütemű (22⁰/₀-os) erdőfelújítás, a negyedik ötéves tervidőszakban megvalósult 78 ezer hektárral szemben 95 ezer hektár felújítása. A tervidőszak végéig

- a tarvágást követő negyedik tenyészeti időszakban ne legyen olyan vágás-terület, ahol a felújítás első kivételét nem hajtották végre,
- tarvágásos felújításokban a véghasználatot követő nyolcadik, fokozatos felújító vágásos erdőben a végvágást követő hatodik évben a felújítást nem fejezték be.

E célokat az erdőművelés elszámolási rendjéről szóló MÉM—PM—ÁH együttes rendelet az erdőfelújítási hátralék fogalmának tételes meghatározásával és szankcionálásával, illetve a termelőszövetkezetek központosított erdőfenntartási alapjának létrehozásával támasztja alá.

Az erdőszervezet-átalakítás az erdőművelés hatékonysága növelésének egyik legfontosabb eszköze. Az erdővagyon, a távlati fahozam növelését, az erdőgazdálkodás bővített újratermelését célozza az erdőterület növelése nélkül, a termőhely fatermőképességének jobb kihasználása révén.

Az erdőművelés elszámolási rendjéről szóló rendelet szerkezetátalakításnak minősíti bármilyen fajjú és fejlődésű sarjerdőknek, valamint a mageredetű bármilyen fejlődésű cser, gyertyán és akácállományoknak mageredetű tölgy, bükk, nemesnyár, erdeifenyő vagy lucfenyő állományra történő átalakítását, — amennyiben a termőhelyi adottságok az átalakítás után jó, vagy közepes fejlődésű célállomány felnevelését teszik lehetővé.

Ebben a rendben az erdőgazdálkodó szervek vállalati jövedelmét csak az eredeti állapot visszaállításával összefüggő költségek terhelik. Az átalakítás többletköltségeit az állami költségvetés fedezi. Így a szerkezet-átalakítás az eddigihez képest közvetett formában növeli a vállalati jövedelmezőséget.

Ezért az átalakítás végrehajtása a gazdálkodók érdeke. Ahol az átalakítás megkezdéséhez, a különlegesen gyenge minőségű erdők kitermeléséhez az erdő-sítési fázisban középtávon érvényesülő érdekeltség nem bizonyulna elegendőnek, ott a terv megvalósítását, az átalakításra érdemes gyenge minőségű faállományok kitermelését az eddigi arányban kötelezően elő kell írni.

Erdőtelepítés céljára az ötödik ötéves terv az előző időszaknál kisebb keretet biztosít: összességében kb. 45 ezer hektár új telepítés megkezdésére lesz lehetőség. 1976-ban az új telepítések első kivitele az 1975. évi szintet sem érheti el. A következő években azonban a terv a telepítések fokozatos növelésével számol, s a tervidőszak végére az első kivitelek mennyisége eléri a negyedik ötéves terv átlagos évi teljesítését.

A lehetőségek csökkenése ezen a téren is különösen fontos feladattá teszi a hatékonysági követelmények érvényesítését. Ezért

- a lehetséges új erdőtelepítéseket elsősorban azokra a kijelölt területekre kell összpontosítani, ahol a legnagyobb fahozamot lehet elérni,
- maradéktalanul ki kell elégíteni a Budapest környéki, valamint a munkáslakta városok körzetében levő üdülő- és kiránduló területek fásítási igényeit, és a *majdok fásítását kiemelt feladatként kell kezelni,*
- a meliorációs tervvel rendelkező modellüzemek kárelhárító, vízmosáskötést célzó fásítási igényeit ki kell elégíteni,
- olyan üzemeknél, amelyeknek erdőfelújítási hátraléka van és a megkez-

dett telepítések befejezésében lemaradásban vannak, új telepítés megkezdését nem engedélyezzük;

- a mezőgazdaságilag megművelt területet az erdőtelepítési lehetőségekkel összehangoltan lehet csökkenteni.

Mindezek alapján a tervidőszak első éveiben fő feladat a folyamatban levő telepítések pótlási és ápolási munkáinak gondos végrehajtása.

Az erdőgazdálkodás üdülési és egyéb szolgáltatásai terén támasztott társadalmi igények kielégítésében az ötödik ötéves terv az eddiginél nagyobb előrehaladást tesz lehetővé, de az igények maradéktalan kielégítésére nem ad módot. A rendelkezésre álló lehetőségeket is — a terv környezetvédelmi előírásával, s a belkereskedelemnek a turizmus fejlesztését célzó tevékenységével összehangoltan — szintén elsősorban a Budapest környéki és a munkáslakta városok körzetében levő üdülő és kiránduló erdők fejlesztésére kell felhasználni.

Fakitermelés

A negyedik ötéves terv a fakitermelés jelentős növelését és szerkezetének átalakítását írta elő, országos viszonylatban 6,6 millió m³ bruttó földfeletti fatömeg kitermelésével. Ezen belül a nyárfa kitermelésnek kb. 1 millió bruttó m³-re, az iparifa termelésnek 3,2 millió m³-re, a vastag fakitermeléshez viszonyított iparifa hányadnak 64,5%-ra történő növelésével számolt.

A terv céljai általában megvalósultak. Az összes földfeletti bruttó fakitermelés mértéke meghaladja a tervezettet: eléri a 6,8 millió m³-t. A túlteljesítés legnagyobb a termelőszövetkezeteknél, de az állami erdőgazdaságok bruttó fakitermelése is meghaladja a terv előírányzatát. Az összes iparifa termelés mennyisége megközelíti a tervben előírt szintet, az iparifahányad azonban lényegesen elmaradt attól, alig éri el a 61%-ot.

A tervnek a fakitermelés szerkezetátalakítására vonatkozó előírásai is általában megvalósultak. A cser fakitermelés volumene a tervezett szint körül alakul, az akác és a tölgy kitermelésében 6–8%-os a túlteljesítés. A nyárfa kitermelés nem éri el a tervezett szintet.

A negyedik ötéves tervidőszak általában pozitív tendenciái mellett a fakitermelés egyik legszámottevőbb negatívuma az, hogy az ellátás tekintetében számításba vehető nettó fakitermelés nem éri el a tervezett volument. A termelési veszteség az összes bruttó fatömeghez viszonyítva meghaladja a 20%-ot. Emiatt 1970-hez képest 1975-ben mintegy 260 ezer m³-rel nőtt a vágásterületeken hasznosíthatatlanul visszamaradó hulladékok mennyisége.

Emellett — a rakodás kivételével — alig történt előrehaladás a fakitermelés technikai fejlesztésében és a munkaszervezésben. Továbbra is általában a műveletgépesítés, s a rutinszerű termelés- és szállítás-szervezés uralkodik. Ezért a fakitermelés termelékenysége és hatékonysága nem nőtt a kívánt mértékben.

Az ötödik ötéves tervnek a fakitermelés terén előírt legfontosabb követelményei a következők:

- a gazdaságos termelési lehetőségek teljes kihasználása, a fakitermelési előírányzatok túlteljesítése;
- a termelési hulladékok csökkentése;
- a hatékonyság növelése;
- a mezőgazdasági nagyüzemek termelésbővítéséhez szükséges feltételek megteremtése;
- a nyárfa és a nyár papírfafa termelés nagyarányú növelése.

A beruházási lehetőségek a fakitermelésnek az előző időszakhoz képest némileg lassúbb ütemű, az üzemtervek szerint lehetséges 7,8 millió m³-rel szemben 7,4 millió bruttó m³-re való növeléséhez szükséges technikai feltételeket biztosítják. A gazdasági egyensúly javítására irányuló követelmények alapján azonban célul kell tűzni, hogy a rendelkezésre álló eszközök és munkaerő jobb kihasználása, s a szervezés fejlesztése révén a tervet *túlteljesítsük*, s ezáltal áru-alapot teremtsünk a gazdaságos export növeléséhez.

A hazai nyersanyagbázis jobb hasznosítása kiemelt feladattá teszi a *termelési hulladékok jobb hasznosítását, s a termelés összetételének javítását*. Ezért az ötödik ötéves terv — a bruttó fakitermelés 8%-os növelése mellett — az erdei hulladékok 90%-os csökkentését, s a nettó fakitermelésnek — a fakitermelési veszteségek csökkentése révén — további 230 ezer m³-rel való növelését írja elő. A termelés összetételének javítása érdekében a vastagfához viszonyított *iparifa hányadot* legalább 65,5%-ra kell növelni.

A hulladékok egy részének hasznosításához a piac (tűzifa, rostfa) és a közgazdasági feltételek jelenleg is adottak. Ezen túlmenően a hulladékok előírt mértékű csökkentése érdekében a terv

- a farostlemez- és forgácsológyártásban felhasználásra kerülő alapanyag vékonyfa hányadának az 1975. évi kb. 8%-ról 16–18%-ra történő növelésével, továbbá
- jelentős vegyipari feldolgozás (furfurolgyártás) megkezdésével számol, s az ehhez szükséges technikai és közgazdasági feltételeket is biztosítja.

A hatékonyság növelése egyrészt a termelés bővítésének a *gazdaságos termelési lehetőségek kihasználására* történő összpontosítását, másrészt a termelés technikai elmaradottságának felszámolását követeli.

Valamennyi erdőgazdálkodó szerv és az állami erdőrendezőiségek együttes fontos feladata a korábbi feltételek mellett gazdaságtalannak minősült fakitermelések felülvizsgálata és a következők szerinti csoportosítása:

- az 1976. évi ár- és költségviszonyok mellett gazdaságos fakitermelések végrehajtását, amelyek esetében az értékesítési áron számított termelési érték fedezi a kitermelés összes költségeit, évről évre egyenletes ütemben kötelezően elő kell írni;
- az 1976. évi ár- és költségviszonyok mellett gazdaságtalan, de átalakítással gazdaságossá tehető véghasználatokat az eddigi arányban ugyancsak kötelezően elő kell írni;
- a hosszabb távon is gazdaságtalan véghasználatok, és a hosszútávú gazdaságosság tekintetében kétséges gyéritések végrehajtását el kell halasztani.

A hatékonyság növelésében másik jelentős feladat a *fakitermelés technikai fejlesztése*, a termelési folyamatok szervezésében levő aszinkronitás miatt jelentkező munkidőkiesések felszámolása, fejlett géprendszerek alkalmazása, az eddigi műveletgépesítés helyett a hatékony folyamatgépesítés általános bevezetése.

A terv e cél megvalósításához szükséges feltételeket a gépesítés állami támogatásának kiterjesztésével biztosítja. A terv a fakitermelés növelését gyakorlatilag teljes egészében a *mezőgazdasági nagyüzemekre* alapozza; a többi szektorban a kitermelés szinten tartásával számol. A terv szerint a termelőszövetkezeti erdők fakitermelésének 1980-ig legalább 27%-kal, az állami gazdaságoknál az 1975. évinek kb. kétszeresére kell növekednie.

A mezőgazdasági nagyüzemek, elsősorban a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodása az ország faellátásának egyre jelentősebb tényezőjévé lesz. A lehetőségeket azonban az üzemek csak akkor tudják hatékonyan kihasználni, és a követelményeknek csak akkor tudnak megfelelni, ha a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodásában is erősödik a nagyüzemi jelleg. Ezért az MSZMP XI. Kongresszusának határozatai alapján— a termelőerők jobb hasznosítása érdekében az eddiginél lényegesen nagyobb gondot kell fordítani a termelőszövetkezetek erdőgazdasági társulásainak és közös vállalkozásainak létrehozására. Az erdőgazdálkodásban is ki kell építeni a termelőszövetkezeteknek, állami gazdaságoknak és állami erdőgazdaságoknak a fejlett, iparszerű erdőgazdasági termelésfejlesztést célzó kölcsönös érdekeltségen és hosszútávú szerződésen alapuló közös tevékenységét. Az ötödik ötéves tervnek az erdőgazdálkodás fejlesztésében ez az egyik legfontosabb feladata, amely az irányító szervekkel és az állami erdőgazdaságokkal szemben is jelentős követelményeket támaszt. A terv szabályozó rendszere az ehhez szükséges feltételeket részben már biztosítja. További feladat a társulások közös érdekeltségen alapuló szerződéses feltételeinek kidolgozása.

A *nyárfakitermelésnek* a tervben előírt 56⁰/₀-os és a *nyár-papírfatermelésnek* 244⁰/₀-os növelése nemzetközi kötelezettségeink teljesítésének alapvető feladata, s a tervnek egyik legnagyobb feladata.

Az üzemtervi lehetőségek alapján a termelés növelését döntően a mezőgazdasági nagyüzemekben kell megvalósítani, s a nyárfatermelésben általában papírfatermelést kell folytatni:

Megnevezés	Nyárfa kitermelés, 1000 m ³			
	Összes földfeletti bruttó		Papírfatermelés	
	1975	1980	1975	1980
Állami erdőgazdaságok	506	600	120	170
Termelőszövetkezetek	240	435	18	120
Állami gazdaságok	85	250	20	70
Vízügyi igazgatóságok	50	70	1	20
Egyéb termelők	19	45	1	10
Összesen	900	1400	160	390

E feladat végrehajtása szintén a mezőgazdasági nagyüzemek erdőgazdálkodásának gyorsütemű technikai fejlesztését, s az új technika hatékony alkalmazása érdekében kölcsönös érdekeltségen alapuló társulások szervezésével az üzemnagyságok nagyarányú növelését követeli.

A terv ennek a célnak az elérését az erdőgazdasági társulások speciális nyárfakitermelő és papírfakéregző gépbeszerzéseinek kiemelt támogatásával segíti.

Fafeldolgozás

A *negyedik ötéves terv* a fafeldolgozásnak a korábbi időszakokét meghaladó ütemű, 1970-hez képest összességében mintegy 600 ezer gömbfa m³-rel való növelését és szerkezetének jelentős módosítását írta elő. Az összes gömbfafelhasználásnak a fűrészipari feldolgozásban csak mintegy 10—12⁰/₀-os, a farostlemezés forgácsolóiparban viszont 2,7—2,8-szorosára való növekedésével számolt. Emellett előírta a fűrészipari technikai fejlesztését, aktív bútortermelési és építőipari

kooperációk létrehozását, az építőipari falpanelgyártó kapacitások számottevő bővítését, valamint — az építőipar ipari háttérének fejlesztése keretében — jelentős új panelparkettagyártó kapacitások létrehozását.

A feldolgozás volumene összességében a tervnek megfelelően nőtt. A fűrészipari feldolgozás növekedése azonban jóval meghaladja a tervezettet, a rostfa feldolgozás növekedése viszont számottevően elmaradt a tervtől.

A farostlemez termelés — az új üzem zavarai miatt — a tervezett 120%-kal szemben csak 42%-kal, kb. 70 ezer m³-re, forgácslaptermelés az előirányzott 188 ezer m³-rel szemben csak kb. 165—167 ezer m³-re nő. A növekvő munkaerőhiány következtében fokozatosan csökkent az enyvezett lemez- és bútortalaptermelés, a furnértermelés azonban 44%-kal nőtt és szerkezete — a tervnek megfelelően — a hazai fafajokból gyártott furnérok javára változott. A panelparkettagyártó kapacitások a tervnek megfelelően megvalósultak, azok kihasználása azonban egyelőre nincs biztosítva, s ebben a minőségi hiányosságok is erősen közrejátszanak.

A fűrészipar technikai fejlesztésében, s a bútorigipari kooperációk létrehozásában csak kezdeti eredmények vannak. A szárító és a bútoralaktrészgyártó kapacitások bővítése elmarad a tervezett szinttől. A fűrészüzemekben — néhány kivételtől eltekintve — gyakorlatilag több évtizedes technikai színvonal konzerválódott. Fejlődési aránytalanság alakult ki a rekonstruált bútorigipar és az elmaradt fűrészipar között. A tervidőszak második felében megindult néhány lombos fűrészüzem rekonstrukciója, ezek azonban elsősorban az építőipar ipari háttérének fejlesztését célozták.

Az ötödik ötéves terv a faipar fejlesztésének fő feladataként továbbra is rendelkezésre álló, elsősorban a belföldön kitermelt faanyagok minél teljesebb körű, és magasabb készültségű termékekbe való feldolgozását, a nyersanyagtermelés és feldolgozás összhangjának javítását, s ennek érdekében mindenekelőtt — a farostlemez és forgácslapgyártás további fejlesztését és — a fűrészipar széles körű korszerűsítését írja elő.

A terv a fafeldolgozás mennyiségének összességében mintegy 400 ezer m³-rel történő növelésével, a fűrésziparban az előző időszakénál jóval kisebb mértékű, a farostlemez- és forgácslapgyártásban viszont annál nagyobb volumenű bővítésével számol.

A farostlemez- és forgácslapgyártás fejlesztése továbbra is döntő szerepet játszik a belföldi fanyersanyagok gazdaságos hasznosításában. Ezért

- a farostlemeztermelést 1980-ig az új üzem zavarainak kiküszöbölése és a mohácsi I. üzem rekonstrukciója révén legalább 100 ezer m³-re kell növelni,
- a faforgács bútortalaptermelés a tervidőszak végéig — elsősorban az ERDÉRT Vállalat vásárosnaményi új üzeme belépésének eredményeként — 260—270 ezer m³-re nő,
- a könnyűszerkezetes építési program részeként a tervidőszak közepén Szombathelyen megkezdődik a cementkötésű, majd a tervidőszak végén a farostlemez-hiány pótlását célzó vékony forgácslapok gyártása, így a forgácslap termelés 1980-ig — az 1975. évi 165—167 ezer m³-ről — összességében kb. 300—320 ezer m³-re nő.

A rendelkezésre álló nyersanyag források gazdaságos hasznosítása érdekében a farostlemez- és forgácslapgyártás fejlesztését az eddiginél céltudatosabban az erdei- és faipari hulladékok hasznosítására törekedve kell megvalósítani. A terv

szerint a fejlesztés nyersanyag szükségletét a fakitermelés növeléséből származó rostfa csak részben fedezi, a nyersanyagszükséglet növekedésének jelentős hányadát az erdei és faipari hulladékok fokozottabb hasznosításával kell fedezni. Emellett a farostlemez- és forgácsolaptermelésben is a gyártmányszerkezet javítására, a méreteszabás és — főleg a forgácsolaptermelésben — a felületkezelés bővítésére kell törekedni.

A *fűrészipari feldolgozás* volumenét a tervidőszak folyamán csak kb. 100 ezer m³-rel kell növelni. Ezzel egyidejűleg azonban több évtizedes technikai elmaradást kell behozni. Ezért gyorsított ütemben tovább kell folytatni a fűrészipar komplex rekonstrukcióját. Ennek keretében a hatékonyság növelése, a belföldi szükségletek jobb kielégítése és a gazdaságos export fokozása érdekében növelni kell a termelékenységet, javítani a termékszerkezetet és megoldani az üzemek szociális ellátottságát.

A termelékenység növelését

- a technikai színvonal emelésével, valamint
- a feldolgozó kapacitások koncentrálásával

kell megvalósítani. Ezzel el kell érni a szelvényáru termelésben a munka termelékenységének a jelenlegihez képest legalább háromszorosára történő növelését.

A technikai színvonal emelése érdekében

- a rekonstrukcióra kerülő üzemekben fejlett rönttéri technológia alkalmazásával meg kell teremteni a fakitermelés technikai fejlesztéséhez szükséges feltételeket, s a hosszúfában érkező alapanyag jobb választékolásával 6—8%-kal növelni kell a fűrészipari alapanyag mennyiségét;
- a fűrészcsarnokba nagyobb teljesítményű és pontos méretű vágásra alkalmas korszerű alapgépeket kell beépíteni, s ezáltal növelni kell a szelvényáru kihozatalt 4—4,5%-kal;
- a csarnoki technika fejlesztésével összhangban és azzal egyidejűleg meg kell oldani a rönk- és a készárutereken az anyagmozgatás korszerű gépesítését, csökkenteni kell a balesetveszélyt;
- meg kell teremteni a korszerű, nagyteljesítményű gépek szakszerű karbantartásához s a szerszámélezéshez szükséges feltételeket.

A korszerű technika és technológia szükségszerűen megköveteli a fűrészipari termelés koncentrálását. Ennek érdekében

- a fűrészipari alapanyag feldolgozását — hosszabb távon — a jelenlegi 160 üzem helyett mintegy 80—85 üzembe kell összpontosítani úgy, hogy az összes alapanyag legalább 60%-át az évi 40 ezer m³-nél nagyobb, további 30%-át pedig az évi 15—40 ezer m³ kapacitású korszerű középüzemek dolgozzák fel,
- a párhuzamos beruházások megelőzése céljából a gazdaságos közúti szállítási távolsággal kialakított kb. 30 km sugarú körzetekben legfeljebb egy üzem korszerűsítésére kerülhet sor,
- az erdők területi elhelyezkedését és a regionális tervezés követelményeit figyelembe véve a körzetesítésre alkalmas 10—15 üzemből a tervidőszak folyamán végre kell hajtani a teljes rekonstrukciót, s ezek együttes kapacitását a jelenlegi kb. 400 ezer m³-ről legalább 900 ezer m³-re kell növelni,
- a rekonstrukcióra kerülő üzemekben — közös érdekeltségen alapuló kooperáció keretében — a körzet valamennyi erdőgazdálkodó szerve által ki-

termelt fűrészipari alapanyagot fel kell dolgozni, s a technikailag elavult üzemeket meg kell szüntetni.

A fűrészipari termelés gyártmányszerkezetét a továbbfeldolgozóipar és az export-igények által támasztott követelményeknek megfelelően kell fejleszteni. Cél, hogy a fűrészipari árukibocsátás értéke változatlan áron és azonos alapanyagmennyiségre vonatkoztatva mintegy 20—25⁰/₀-kal növekedjék. Ennek érdekében

- a fűrészüzemek mesterséges szárítókapacitását az 1975. évihez képest mintegy 20 ezer m³-rel kell növelni,
- a lombos faanyagot feldolgozó üzemekben — a bútóipar igényével összhangban — legalább 16—20 ezer m³ félkész és kész bútoralakatrészgyártó, a mezőgazdasági építkezésekhez pedig mintegy 40 ezer m² új fatartószerkezetgyártó kapacitást kell létrehozni.

A gyártmányszerkezet fejlesztését feltétlenül a területileg érdekelt felhasználókkal kötött hosszútávú szerződésekkkel kell megalapozni, gondoskodni kell a biztonságos piacról.

A gyártmányszerkezet javítása mellett a fűrészipari termelés hatékonyságát a feldolgozás során keletkező hulladékoknak hő- és gőz-termelésre való felhasználásával is növelni kell.

A *panelparkettatermelés* — a negyedik ötéves tervidőszak folyamán megvalósított fejlesztés eredményeként 200 ezer m²-ről 1980-ig 1,5 millió m²-re nő. Bár a fejlesztés tervszerűen az építőipar ipari háttérének bővítése keretében valósult meg, a növekvő termelés minőségének, majd kellő piacainak megteremtése az V. ötéves terv egyik nagy feladata.

A *furnértermelésnek* — a bútóipari igényekkel összhangban — az 1975. évi 25 millió m²-ről 32 millió m²-re kell növekednie. A fejlesztés során továbbra is elsősorban a belföldi nyersanyagforrások optimális hasznosítását kell biztosítani, ezért az összes termelésen belül a hazai rönkből termelt furnérok részarányának — az 1975. évihez hasonlóan — 1980-ban is meg kell közelítenie a 70 százalékot.

A furnértermelés bővítése, az enyvezetilemez- és a bútórlaptermelés szintentartása érdekében a tervidőszak folyamán meg kell oldani a Budapesti Falemez-művek újpesti üzemének vidékre történő kitelepítését, s a megszüntetendő üzem kapacitásának pótlását. Ezzel együtt gondoskodni kell a *székülés- és támlalemez* termelésnek az ülőbútorgyártás igényével összehangolt növeléséről is.

A *gyufaipar* termelését a rekonstrukció befejezésének eredményeként 1979-től kezdve legalább 700 millió dobozra kell növelni. A kapacitások teljes kihasználása révén törekedni kell a termelési előirányzat túlteljesítésére, s ezáltal a belföldi szükségletek kielégítése mellett a gazdaságos export-lehetőségek kihasználására.

Beruházás

A *negyedik ötéves tervidőszak folyamán* — az általános népgazdasági tendenciáknak megfelelően — az erdőgazdálkodás és a faipar beruházásai terén is jelentős a túlteljesítés. Az erdőgazdálkodás fejlesztésére mintegy 5 milliárd Ft, a faipar fejlesztésére kb. 1,4 milliárd Ft beruházási eszközt fordítottunk.

Az *ötödik ötéves terv* — a megváltozott helyzetnek megfelelően — az erdőgazdálkodás és a faipar megnövekedett népgazdasági jelentőségének elismeréseként — a két ágazat beruházási lehetőségeinek az előző időszaknál és a népgazdasági átlagnál gyorsabb ütemű növekedését irányozza elő,

- az erdőgazdálkodás fejlesztésére 6,7 milliárd Ft,
- a faipari fejlesztésében mintegy 3,1 milliárd Ft

beruházással számol.

E lehetőségeket növelhetik egyrészt a mezőgazdasági nagyüzemek beruházásai keretében az erdőgazdálkodás és a fafeldolgozás fejlesztésére fordítható források, másrészt a népgazdasági tervben az energiafelhasználás racionalizálására, az építési célú anyagok és szerkezetek gyártásának fejlesztésére, a környezetvédelemre, valamint egyes települések iparfejlesztésére előirányzott jelentős, az erdőgazdálkodás és mindenekelőtt a faipar fejlesztési forrásainak kiegészítésére igénybe vehető támogatási keretek.

A rendelkezésre álló beruházási lehetőségek felhasználásánál — a népgazdasági terv általános céljaival összhangban — alapvető feladat a tervszerűség megvalósítása és a beruházások hatékonyságának növelése.

A tervszerűség fokozása érdekében

- a beruházási eszközöket maradéktalanul a tervben előirányzott célok megvalósítására kell felhasználni,
- új beruházásokat csak az előírásoknak megfelelő, teljes kiviteli tervdokumentáció birtokában szabad megkezdeni.

A hatékonysági követelményeknek megfelelően csökkenteni kell a beruházási költségeket és a beruházások átfutási idejét, tovább kell javítani a beruházások összetételét, s meg kell előzni az indokolatlan párhuzamos beruházásokat.

A beruházási költségek csökkentése érdekében

- a fejlesztési célokat lehetőleg az infrastruktúra bővítése nélkül, a meglévő üzemek és berendezések rekonstrukciójával kell megvalósítani,
- az eszközök koncentrálására, a kapacitások növelésére, a technikailag és szociális tekintetben elavult kisüzemek megszüntetésére kell törekedni,
- javítani kell a beruházások előkészítését és koordinációját,
- az eddiginél jóval szélesebb körben kell felhasználni az ajánlott és a típusterveket.

A beruházások átfutási idejének csökkentése érdekében a fő figyelmet szintén a beruházások előkészítésére kell fordítani. Emellett

- az eszközöket elsősorban a folyamatban levő beruházások befejezésére kell felhasználni, s a kivitelező kapacitásokat és a figyelmet ezek mielőbbi üzembehelyezésére kell összpontosítani,
- új beruházásokat csak a rendelkezésre álló erőforrásokkal összhangban és csak akkor szabad megkezdeni, ha az nem késlelteti a folyamatban levők befejezését.

A beruházások összetételének javítása terén fő feladat a beruházások építési hányadának csökkentése. A legfejlettebb technika alkalmazására, a gépbeszerzések arányának növelésére kell törekedni.

Ezen általános követelmények megvalósítása érdekében mind a beruházóknál, mind pedig — elsősorban a tervezőknél — alapvető szemléletváltozást kell elérni. A tervezőknek a beruházások és a termelés hatékonyságának növelésére, a fejlesztéshez rendelkezésre álló eszközök hatékony felhasználására kell törekedniük. Ez a szemléletváltozás a tervcélok megvalósításának egyik legfontosabb feltétele.

Az erdőgazdálkodás beruházásai

Az erdőgazdálkodás állami döntési körbe tartozó beruházásai (folyó áron) összességében 17⁰/₀-kal, vállalati beruházásai 48⁰/₀-kal bővülnek az előző időszakhoz képest.

Az állami célcsoportos beruházások kerete — az erdőgazdasági beruházások fogalmi körének bővítéseként — megadja minden erdőgazdálkodó szerv területén az erdőszerkezetátalakítás többletköltségeinek fedezetét.

Erdőtelepítés és fásítás céljára a terv az előző időszakhoz képest mintegy 8⁰/₀-kal kevesebb összeget nyújt. Ennek felét a már megkezdett, folyamatban levő telepítések befejezése veszi igénybe. Ezért az új telepítések megkezdésében az előző időszakéhoz képest mintegy 26⁰/₀-os, sőt 1976-ban 30⁰/₀-os visszaeséssel kell számolni. Ezért itt is különös gondot kell fordítani a hatékonysági követelmények érvényesítésére.

A vadgazdálkodás, vadászat, valamint az erdőrendezés és erdészeti kutatás fejlesztését célzó egyéb állami beruházások mértéke a negyedik ötéves tervhez képest nem változik.

A vállalati beruházások keretében a terv az eddiginél lényegesen nagyobb lehetőségeket biztosít a gépesítés fejlesztésére és a fűrészüzemi rekonstrukciók megvalósítására. Az erdőfeltárás bővítésére és egyéb fejlesztési célokra megközelítőleg az előző időszakkal azonos lehetőségek állnak rendelkezésre.

A negyedik ötéves tervhez képest többszörösére növelt gépberuházási lehetőség és állami támogatás felhasználásánál szigorú tervszerűséget kell érvényesíteni:

- A fő figyelmet elsősorban a fakitermelés és a faanyagmozgatás gépesítésének fejlesztésére kell fordítani. Erre a célra — a rakodók és a fűrészüzemek rönktereinek fejlesztését is beleértve — a vállalati beruházásoknak legalább 30—40⁰/₀-át kell felhasználni. Kiemelt feladatként kell kezelni a jugoszláv—magyar cellulózipari együttműködés papírfá-ellátását megoldó nyárfakitermelés magasszintű gépesítését.
- Az eddiginél nagyobb gondot kell fordítani az erdőművelés, a fatermesztés gépesítésére is. Erre a célra a vállalati beruházásoknak legalább 6⁰/₀-át kell felhasználni.
- A rendelkezésre álló eszközök hatékony felhasználása érdekében a gépbeszerzéseket egységes szemléletben, a terv céljainak megfelelően központi irányítással kell megvalósítani.
- A ma még jellemző műveletgépesítés helyett a termelési folyamatok üzemi szintű, összehangolt géprendszereit kell általánossá tenni.
- Új technológiák bevezetésével — a csupán kis termelékenységgel vagy rendkívül költségesen gépesíthető — nagy területen végzett műveletek számát azok koncentrációja révén csökkenteni kell. A hosszúfás fakitermelési rendszer részarányát a mainak közel kétszeresére kell növelni.
- A faanyagmozgatásban jellemzően rá kell térni a jó hatásfokkal dolgozó speciális gépek alkalmazására.
- Jelentősen csökkenteni kell az azonos feladatokra felhasznált géptípusok számát.
- A nagy tömegben belépő cellulóznyár kitermelésben meg kell honosítani a nagyteljesítményű — több műveletre alkalmas — fakitermelő proceszorokat (kombájnokokat).

E célok megvalósításában jelentős feladatok várnak a kutatásra és az oktatásra. Haladéktalanul véglegesíteni kell az új követelményeknek megfelelő géprendszereket, rögzíteni kell azok alkalmazási feltételeit, s a velük szemben — a termelésben és a hatékonyság növelésében — támasztható követelményeket.

Az erdőgazdasági gépek döntő hányadát továbbra is szocialista relációból kell beszerezni. A viszonylag kisszámú sorozat miatt belföldi speciális erdő-

szeti gépgyártásra csak szűk körben lehet számítani. Ezért mindent el kell követni a KGST országokkal az erdészeti gépgyártási kooperációk bővítése érdekében. Emellett a fakitermelés egyes gépeinek (motorfűrészek), valamint a speciális erdészeti rakodógépeknek a beszerzése terén továbbra is főképp a relációra kell támaszkodnunk. A terv az ehhez szükséges devizafedezetről gondoskodik.

Az erdőfeltárás fejlesztésére a terv az előző időszakéval közel azonos mértékű beruházást ad. Ezen a téren a fakitermelés technikai fejlesztésével összhangban a súlypont a feltáráshálózat bővítéséről áttevődik a nagyobb kapacitású, hosszú rakományokat szállító eszközöknek megfelelő al- és felépítmények kiépítésére, a meglévő szállítópályák korszerűsítésére. Emellett a fűrészüzemi rekonstrukciókkal összhangban az erdőfeltárás keretében meg kell valósítani a rakodók és a fűrészüzemi rönk- és áruterek fejlesztésével kapcsolatos mélyépítési munkákat is.

A fűrészüzemek rekonstrukcióját a terv ugyan az állami erdőgazdaságok vállalati beruházásai keretében irányozza elő, a társulással megvalósuló rekonstrukciók esetében azonban a beruházási lehetőséget növelheti a mezőgazdasági nagyüzemek beruházási hozzájárulása. Az igénybevehető állami támogatás viszont a rekonstrukciónak a népgazdasági tervben előirányzott speciális célokkal (energia racionalizálás, építési célú anyagok és szerkezetek gyártásának fejlesztése, területi fejlesztés stb.) összhangban történő megvalósítása esetén e speciális célokra előirányzott központi kereteből bővíthető. A rekonstrukció tervezésekor alapul kell venni

- a technika és a technológia korszerűsítését,
- a kapacitások koncentrációját,
- a termékszerkezeteknek az alapanyaggal, a felhasználói és az export-igényekkel való összhangját,
- a beruházás és a termelés hatékonyságát,
- a szociális ellátás javítását, emellett
- a rekonstrukciónak a népgazdasági tervben előirányzott speciális célokkal összhangban történő megvalósítását.

A vállalati *beruházások forrásai* tekintetében a terv mind a saját források, mind az állami támogatások, mind pedig a beruházási hitelek igénybevételének jelentős növekedésével számol.

Az ötéves terv fejlesztési céljainak megvalósítása döntően az 1976. évi lehetőségek ésszerű, teljes körű, hatékony felhasználásán múlik. Ezért 1976-ban az eddiginél nagyobb figyelmet kell fordítani a gépbeszerzések tervszerű, egységes szemléletben történő megszervezésére, valamint a fűrészüzemi rekonstrukciók 1976. évi és 1977. évi ütemének előkészítésére.

A faipar beruházásai

A faipari beruházások keretében a tervidőszak folyamán állami nagyberuházásként várhatólag befejeződik a Mohácsi Farostlemezgyár bővítése. A vállalati beruházások elsősorban a meglévő üzemek rekonstrukcióját, másrészt új kapacitások létrehozását célozzák.

A rekonstrukciós beruházások közül legjelentősebb a vásárosnaményi forgácslapgyár rekonstrukciójának és bővítésének, valamint a gyufaipar rekonstrukciójának befejezése, továbbá a Mohácsi Farostlemezgyár I. üzemének és a szombathelyi forgácslapgyár II. üzemének korszerűsítése és bővítése, továbbá a hárosi forgácslapgyár rekonstrukciója.

A fűrész- és lemezipar vállalati beruházásai keretében kell megvalósítani a

Nyugatmagyarországi Faipari Kombinát körmendi fűrész- és ládaüzemének rekonstrukcióját, a Fűrész- és Hordóipari Vállalat ceglédi üzemének bővítését, valamint a Budapesti Falemezgyárak újpesti üzemének vidékre történő telepítését, s ezzel együtt a székülés- és támlalemezgyártó kapacitás bővítését. Ezeket kivül a terv

- Szombathelyen egy új, évi 27 ezer m³ kapacitású cementkötésű forgácslapgyár;
- ugyancsak Szombathelyen egy évi 40 ezer m³ kapacitású vékony forgácslapot gyártó üzem és évi 400 m³ kapacitású idompréselt forgácslapokat gyártó üzem megvalósításával, valamint
- a tervidőszak második felében a keleti országrészbe telepítendő új, évi kb. 90 ezer m³ kapacitású farostlemezygár beruházásának megkezdésével számol.

A terv ez utóbbi célokra közvetlenül állami támogatást nem irányoz elő. Ezért a fejlesztési célok megvalósítása — a gondos előkészítésen és a saját források ésszerű felhasználásán kívül — a beruházási hitelek fokozottabb igénybevétele, valamint a népgazdasági terv egyéb speciális célkitűzéseivel kapcsolódva, a vállalati beruházások állami támogatása terén rendelkezésre álló egyéb lehetőségek kihasználását teszi szükségessé.

Az általános fejlesztési célokkal összhangban a fő figyelmet a folyamatban levő és a rekonstrukciós beruházásokra kell fordítani.

Az elmondottakban ismertettük az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar alapvető termelési és beruházási feladatait az ötödik ötéves terv időszakára. — Nem tartottuk célunknak, hogy ismertetőnk teljes körű legyen, s pl. a szabályozó rendszert is tárgyalja.

A kitűzött feladatok nagyok, megvalósításukhoz azonban a reális feltételek megvannak. Mindannyiunk jó munkáján múlik a terv maradéktalan végrehajtása.

Milyenek a szovjet motorfűrészek? A Szovjetunióban 1975-ben rendezett „Leszorub—75” elnevezésű nemzetközi fakitermelő versenyen 14 ország motorfűrészkezelői vettek részt. A verseny felvonultatta a jelenleg használt motorfűrészkezelők legjobbait, így pl. a Husquarna, Stihl, Mc Culloch, Partner típusokat a szovjet csapat által használt Ural MP—5 és Tajga motorfűrészkezelőket, valamint a BSz—1 jelű gallyázógépet mellett. A vetélkedő során az egyes motorfűrészkezelők különböző erőkifejtést igényeltek a döntésben. Amíg a nyugati modellekkel nem egyszer igen kényelmetlen, olykor térdelő testhelyzetben kellett dolgozni, az Ural MP—5-ös gépkezelője állva, egyenes testtartással végezhette a munkát. A döntésben az Ural MP—5-ös még a legújabb szovjet fűrész, a Tajgá-val szemben is előnyösebbnek bizonyult.

Jól szerepelt a hagyományos motorfűrészkezelőkkel szemben a BSz—1 benzinmotoros szovjet gallyázógép is. Amíg a külföldi motorfűrészkezelők maximálisan 23, ez a speciális gép 31 gallyat volt képes levágni 30 másodperc alatt. A szovjet versenyzőknek jelentős segítséget nyújtott a motorfűrészhez csatlakoztatható hidraulikus ék is. A verseny többi résztvevői — még teljes szélsőben is — egészen a fa dőlésének megindulásáig kénytelenek voltak az éket fejszével ütögetni, ezt a munkát a hidraulikus döntők minden fizikai erőkifejtés és idővesztés nélkül végezték el.

A döntés és gallyázás műveleti sajátosságainak figyelembevételével kialakított speciális szovjet fakitermelő eszközök a verseny során igen előnyösnek bizonyultak, s jelentős mértékben járultak hozzá a szovjet csapat győzelméhez.

(Bjelovzorov L. N., Zaharov O. T., Znamenjev A. P., Oblivin V. N., Dmitrieva Sz. I.: Mezsudarodnij szmotr masztersztiva leszorubov. Lesznaja promislenoszti, 1975. 11. 6—8.) (Ref.: dr. Szepesi L.)